

Editorialul Mircea Dinutz – un model*

Editorialul este, după o metaforă cam uzată prin folosire excesivă, coloana vertebrală a unei reviste/al unui cotidian. Parafrazând altă zicere în circulație putem formula și noi: Editorialul îmi spune cine ești. Caracterul și moralitatea editorialistului amprentează puternic și publicația respectivă. Portretul ideal al unui conducător de revistă ar trebui să se înscrie în următoarele coordonate de excelență: probitate morală, calitate și ținută intelectuală exemplare, profesionalism, obiectivitate, puterea de convingere, arta de a folosi potențele expresive ale limbii, polemica să fie una de idei, nu atac la persoană, folosirea unui limbaj civilizată ...

Fiecare conducător de revistă își inaugurează păstoritul printr-un editorial-program. Că gestul și programul au drept suport o angajare onestă și din convingere în numele unor idei nobile sau expresie a unui orgoliu ori a unei angajări interesate și de conjunctură va da seama revista număr de număr.

Editorialul program al lui Mircea Dinutz [Nr.1 (45)/ 2008] formulează câteva principii și obiective pe care își propune să le urmeze. Conducerea sa nu va însemna “un nou început”, ci o continuare cu aspirații spre mai bine, spre noi împliniri a ceea ce a realizat ctitorul. Alt obiectiv este menținerea cercului de colaboratori și lărgirea lui cu noi condeie de valoare, angajarea în numele valorii și adevărului, totul sintetizat în deviza “să ne citim și să ne respectăm unii pe alții”. O continuare și completare a acestui program este editorialul bilanț prilejuit de aniversarea numărului 50 al revistei. Paginile respective rămân un document pentru istoricul literar.

Având un puternic grund de morală civică, editorialele lui Mircea Dinutz din “Pro Saeculum” gravitează în jurul a două teme majore: lumea literară (culturală) și școala. Această preferință tematică se justifică nu atât prin profesiunea primă a editorialistului ori profilului revistei, cât convingerii d-sale că prin școală și creație un popor supune veacurile și după posibila lui dispariție fizică de pe scena istoriei. Prin urmare, nu întâmplător după editorialul-program următoarele două sunt, *stricto sensu*, consacrate lumii scriitoricești (*Spiritul solidarității – (încă)o valoare pierdută?!*) și școlii (*Quo vadis, Juventute?!*).

Un mic tratat de sociologie și filosofie pedagogică este textul *Quo vadis, Juventute?!* Cred că Mircea Dinutz este prea optimist de vreme ce realitatea pe care o arată cu degetul e mult mai dură, contrazicându-l. Întrebarea din titlu este mult mai cuprinzătoare decât pare, iar dacă la vremea când a fost pusă părea ușor retorică, acum a devenit gravă. După orice moment de revoluție urmează o perioadă de tranziție, care produce “omul de tranziție”. Cu rare excepții, tranziția este nici mai lungă, nici mai scurtă. În cazul nostru, tranziția pe lângă faptul că a avut un anumit conținut, a fost și de durată și dureroasă. De ce? Una din cauze este, fără doar și poate, faptul că ceea ce, în decembrie 1989, ar fi trebuit să fie revoluție a fost confiscat. Știm noi de cine și cum!

Ce i-a dat “revoluția” omului, în general, și tineretului în particular? O libertate despre care nu știa mai nimic și nici ce să facă cu ea. În atare condiții beneficiarii libertății și libertatea însăși au fost ușor de manipulat și înlocuit cu tot felul de surrogate pentru amăgirea frustrărilor anterioare, dar și a celor viitoare. Menționata manipulare a înlocuit pe **a voi** și pe **a putea** doar cu **a auzi** și cu **a vedea**. Și ce aude și vede tânăra generație? “După 1992, au apărut televiziunile particulare, apoi – prin extindere treptată – o rețea monstruoasă de calculatoare [internetul] prin care se încearcă a se controla o imensă informație (oare?)”. Atitudinea luată nu înseamnă împotrivire la progresul științific și tehnologic, ci întrebarea gravă: cine folosește acest progres și în ce scop? O altă problemă îngrijorătoare este virusul indus de acest progres care, dacă se merge înainte în acest ritm fără vaccin, va duce la îmbolnăvirea “sângelui intelectual” și moral.

Tânărul de azi vede și aude cum lumea e *mănată în luptă* doar pentru bani, putere, sex. Pe fundalul acestui zgomot diavolesc, sticla și o mare parte din presă oferă fel și fel de *show-uri* cu dive, divi și vedete politice care mai de care mai imbecili, inculți, analfabeți și total lipsiți de

bunul simț omenesc. Mai auzim despre reforma învățământului, dar nu o vedem: “Ministerul Învățământului, al Cercetării și ... al Educației (ați citit bine) și-a schimbat în ultimii 17-18 ani denumirea de patru ori, miniștrii de 11 ori și moravurile ... niciodată.” Școala din vremea comunismului, din nefericire, a avut multe neajunsuri, dar acest adevăr nu trebuie să ne facă să nu vedem o seamă de realizări datorate nu sistemului, ci unor dascăli deosebiți. (*Drumul spre poezie*). Înlăturarea școlii din procesul edificării adevăratelor și durabilelor valori etice, intelectuale și spirituale are pe termen mediu și lung urmări negative: răsturnarea criteriilor de evaluare, acceptarea și promovarea diplomelor de carton, înlocuirea întrecerii oneste cu tot felul de criterii-trucuri și nu în ultimul rând renunțarea la testamentul bătrânului Văcărescu (“Urmașilor mei [...] / Las vouă moștenire / Creșterea limbii românești / ș-a patriei cinstire”). Consecințele acestei renunțări: vocabular primitiv și sărac, exprimare agramată și lipsă de logică, reducerea comunicării la interjecții și monosilabe, care mai de care mai “expresive”. În fața acestor realități, Mircea Dinutz se întreabă: “Oare chiar ne mai pasă de valorile noastre culturale? Sau **kitsch**-ul s-a întronat pustiitor anunțând moartea spiritului?” (*În dansul nebun al strălucirilor vremelnice*). În cazul acesta vinovat nu este numai cel care dă, ci și cel care primește.

Lumii cultural-literare îi sunt consacrate câteva editoriale. Sunt vizate problemele valorilor și de morală. Sunt aduse sub lupa observației atitudinii și comportamente care se abat de la o *minima moralia* și nesocotesc valorile: aroganța, subiectivismul pieziș, discriminarea centru/provincie, pierderea sentimentului de solidaritate, spiritul de gașcă, degradarea instituției premiilor (“se sparie gândul” când vezi cum se înmulțesc rubricile-criterii după care se acordă premiile “cu kilogramul”). Fenomenul e prezent nu numai la centru, ci și în provincie. Un alt aspect supus atenției este înlocuirea evenimentului cultural al *lansărilor* valorii cu *publicitatea comercială agresivă*.

Mircea Dinutz, stăpân pe judecata lucidă, nu se sfiește să abordeze subiecte delicate, neașezate, pline de fermenți vicleni. În astfel de cazuri pornește la analiză fără *part-pris*-uri și demontează mașinăria de făcut mituri (*Posteritatea lui Adrian Păunescu, Fenomenul Mircea Cărtărescu, Cursa pentru premiul Nobel*). O stare negativă din URSS, și nu numai, față de care ia atitudine fermă este amânarea *sine die* a hotărârii care să **șteargă** nedreptățile făcute lui Paul Goma ante și post decembrie. Paul Goma are două calități care incomodează încă pe mulți: e unul din cei 3-4 (nu mai mulți) adevărați disidenți anticomuniști pe care i-am avut, atitudine pe care o continuă și astăzi în mod justificat; și nu este un scriitor de o zi. (*O întrebare legitimă*). Fiecare editorial formulează direct sau indirect astfel de întrebări legitime.

În *Spaimile noastre de toate zilele și Eminescu și «fabrica de sfinți»* este adus în discuție gălăgiosul și, în general, găunosul nostru postmodernism.

Dacă se dezice ferm de aroganța centrului față de provincie (de cea neuniversitară, de regulă), la fel respinge așa-zisul patriotism local, la fel de nociv ca și celelalte neajunsuri (*De unde ne vin criticii?, Vrancea literară între da și nu*). Subiectivismul “pieziș”, neglijența informativă, înlocuirea modestiei și a bunului simț cu formulări de genul acesta: “cine nu apare în cartea mea [istoria mea literară] nu există” fac obiectul editorialelor *Ce-i mâna pe ei în luptă?, Scriitori vrânceni în dicționare și istorii literare*.

Toate editorialele lui Mircea Dinutz au un numitor comun: asanarea morală și respectul valorii. Tarele morale vizate sunt: aroganța, invidia, suficiența, megalomania, respectul, orgoliul, lipsa bunului simț ... Într-un fel sau altul toate paginile editorialelor sunt irigate de respectul și prețuirea valorilor venite de la înaintași. Făcând pladoarie **rădăcinilor**, Mircea Dinutz nu este un paseist, nu are nostalgia unui trecut cosmetizat. El privește spre viitor, preocupându-l relația necesară, obiectivă și dialectică dintre trecut și viitor *via prezent*.

Paginile lui Mircea Dinutz mai au două caracteristici care le conferă calități: nu sunt produse *in vitro*, ci ale unor experiențe de viață pe care le racordează realităților din jur; și nu sunt partinice; de la început până la sfârșit a rămas o conștiință civică pusă în slujba adevărului.

Editorialele lui, de departe s-au impus și prin ținuta lor estetică. Scriptural-literar ele conțin “fragmente” de jurnal, de critică și istorie literară, de omagiu, fiziologie literară, eseu, evocare, schiță. Caracterul angajat civic al editorialului impune folosirea unor procedee specifice pamfletului, regină fiind ironia realizată prin varii mijloace: epitetul, falsa apreciere, falsa expresie reverențioasă (de exemplu, se adresează unui personaj cu “distins cărturar”, care, în context, vrea să spună că a fi un asemenea cărturar nu e suficient să posezi o magazie de informații și cunoștințe pe care să le expui elegant, mai trebuie ceva: spirit creator), enumerația de substantive ce denumesc caractere (farsori, tupeiști, impostori, arlechini, circari), nume de personaje care fac aluzie la caracterul și ocupațiunea lor (Costache Simeza, Maria Trufanda, Georgiana Silicon, Miluță Gugușteu, Giony Andrei Neață). Alte aspecte de artă literară care nu trebuie trecute cu vederea: titlurile care se rețin prin expresivitate, care conțin sintagme memorabile scoase din diferite opere (“Ce-i mâna pe ei în luptă?”, “Quo vadis, Juventute?”) și titluri care sunt adresări ironice către prezent (“De unde ne vin criticii?”, “Stima noastră și mândria!”, “Așa s-a călit ... cititorul”, “Omul nou”); interogațiile și invocațiile cu rol în structurarea textului.

Gestul Doamnei Rodica Lăzărescu da a aduna într-o carte editorialele celui care, între anii 2008-2013, a fost sufletul revistei Pro Saeculum e de apreciat nu numai ca gest editorial, ci și ca expresie a ceea ce înseamnă prietenie și respect.

Mediaș, noiembrie, 2013

Ionel Popa

* Mircea Dinutz, *Editoriale*, Ed. Pallas Athena, Focșani, 2013